

ELS FETS NEGATIUS EN EL *TRACTATUS LOGICO-PHILOSOPHICUS*

Tobies GRIMALTOS*

ABSTRACT

In this paper I offer an interpretation of those paragraphs of Wittgenstein's *Tractatus* in which Wittgenstein talks about negative facts. In my opinion we cannot conclude that Wittgenstein held that negative facts have actual existence, as Russell, for example, did.

By means of a kind of journey through several possible interpretations, I arrive to the conclusion that negative facts are nothing but non-effective possibilities; they are in the logical space, in the field of possible worlds, but they have no actual existence, they are not inhabitants of the world.

Finally, it is suggested that, insofar as pictures are facts, the only negative facts were, for Wittgenstein, the negative pictures and not what those pictures depict.

O. A TALL DE JUSTIFICACIO

Potser sembla que ocupar-se en aquests temps d'un assumpte tan específic com ara els fets negatius en el *Tractatus Logico-Philosophicus* de Wittgenstein és - malgrat la seua recomanació- reblar excessivament el clau. Això no obstant, considere que l'anàlisi d'aquest tema pot aportar llum, encara avui, sobre alguns tòpics d'importància en la filosofia del primer Wittgenstein, com ara la seua teoria del significat o la seua metafísica atomista. A més a més, des de la perspectiva dels fets negatius, poden mostrar-se amb claredat algunes de les diferències entre els atomismes de Russell i Wittgenstein a les quals hom sol al·ludir.

Amb aquestes premisses, doncs, s'aborda el que segueix. I com això potser no és tan clar i concloent com el lector poguera desitjar -i com que l'autor creu que no podria ser d'altra manera sense ser més wittgenstenià que Wittgenstein-, començaré oferint un petit resum del que em propose.

Pretenc oferir una interpretació dels paràgrafs del *Tractatus* on es parla dels fets negatius, de la qual no se segueisca que Wittgenstein mantinguera que aquests són existents objectius, com defensava Russell, per exemple.

Mitjançant un recorregut temptatiu per diverses interpretacions possibles, arribe a la conclusió que els fets negatius no són cap altra cosa que possibilitats no efectives; són a l'espai lògic, al terreny dels mons possibles, però no són existents efectius, no són pobladors del món.

Finalment, s'apunta la possibilitat que, en la mesura en què les figures són fets, els únics fets negatius foren, per Wittgenstein les figures negatives, no allò que aqueixes figures pinten.

1. WITTGENSTEIN, RUSSELL I DEMOS

És clar -només cal fixar-se en el *Tractatus* per comprovar-ho- que Wittgenstein parla de fets negatius, com també ho fa Russell, per exemple. Però, mentre que Russell parlà d'aquests com a existents objectius, com allò que corresponia i feia veritable una proposició negativa, ¿podem dir de Wittgenstein que els tractà de la mateixa manera?

En una sèrie de conferències que donà a Harvard en 1914¹, Russell afirmava l'existència dels fets negatius i en "La filosofia de l'atomisme lògic" reprengué la qüestió per afrontar les crítiques que aquella afirmació provocà; les quals crítiques foren dirigides per Raphael Demos, principalment. En l'article "A Discussion of a Certain Type of Negative Proposition" que aparegué en *Mind* el mes d'abril de 1917² i que Russell esmenta, Demos sostenia que no pot haver-hi fets simples negatius al món³ i que no podem prendre la paraula "no", quan apareix en una proposició, com una qualificació del predicat. És a dir, la proposició "Això no és roig" no és equivalent a "Això és no-roig" sinó a "No (això és roig)". El "no" afecta tota la proposició, el que es diu és "No-p"⁴, i la interpretació de Demos de "No-p" és que, en dir "No-p", afirmem que hi ha una proposició "q" que és veritable i oposada a "p". La raó per la qual utilitzem aquestes formes negatives en lloc de la proposició positiva particular és, segons la seua opinió, que ens interessa més assenyalar que "p" és falsa que mostrar el cas particular que la fa falsa.

Al seu torn, Russell afirma, en resposta a aquesta caracterització, que, per verificar una proposició negativa, no basta que no trobem entre els fets pertinents aquell que verificaria la proposició negada, sinó que cal trobar el fet negatiu que la verifique. Així, Russell diu:

*"Si dic "No hi ha cap hipopòtam en aquesta habitació", és evident que hi ha alguna manera d'interpretar aquest enunciat segons la qual existirà un fet que s'hi refereixi, i aquest fet no podrà consistir simplement en què cada una de les parts de l'habitació és plena de coses que no són hipopòtams"*⁵.

I més avall conclou:

*"Crec que us serà més senzill de considerar fets els fets negatius, acceptar que "Sòcrates no és viu" és, realment, un fet objectiu, en el mateix sentit que ho és "Sòcrates és humà"... Altrament, us serà molt difícil de dir què és el que correspon a una proposició... Res pot ésser fals si no és en relació amb un fet, de manera que ens serà enormement difícil dir què passa quan fem una asseveració positiva que és falsa, si no admetem l'existència dels fets negatius"*⁶.

Ja hem dit que també Wittgenstein parla de fets negatius en el *Tractatus*. El problema és saber si amb això afirma, tal com ho fa Russell, que existeixen fets negatius objectius al món o si, per contra, és més a prop de l'opinió que Demos té d'ells. La qüestió no és gens senzilla i, com moltes altres en el *Tractatus*, apareix de forma confusa, si no contradictòria.

Potser aquesta manca de claredat a l'hora de tractar els fets negatius respon als propis dubtes de Wittgenstein. De fet, en les anotacions que serviren de base per a la elaboració del *Tractatus*, els *Notebooks 1914-1916*⁷, Wittgenstein reconeix:

"És el dualisme fets positius i negatius el que em capfica; tal dualisme no pot existir. Però, com es pot defugir? (Anotació del 25-11-14, Notebooks, p.33).

2. SACHVERHALT

Aconseguí Wittgenstein defugir aquest dualisme? En *Tractatus* 4.063 fa el comentari següent:

"Una imatge per a explicar el concepte de veritat: taca negra sobre paper blanc; la forma de la taca es pot descriure tot indicant si cada punt de la superfície és blanc o negre. Al fet que un punt sigui negre li correspon un fet positiu; al fet de ser un punt blanc (no negre), un fet negatiu".

D'aquest paràgraf sembla seguir-se que Wittgenstein devia ser a mig camí entre les caracteritzacions dels fets negatius de Russell i Demos. És a prop de Russell perquè sembla considerar el fet negatiu com a objectiu. S'acosta a Demos perquè, en realitat, el fet negatiu es correspon amb un fet positiu (q, blanc, no negre) oposat al primer (oposat a p). Però, en primer lloc, en Wittgenstein hi ha una diferència clara respecte a Demos: només hi ha dues possibilitats per als fets, o bé el punt és blanc o bé el punt és negre. Els fets atòmics són mútuament independents; "Quelcom es pot escaure o no, i tota la resta romandre igual" (T.L.P. 1.21). Dit d'una altra manera: Wittgenstein no pot compartir l'opinió de Demos en el sentit que "no-p" significa que hi ha una proposició "q" que és veritable i que és incompatible amb "p"⁸. "No-p" significa que "p" no és el cas, no que "q", "r" o "s" és el cas. De "p" o de "no-p", res no en podem inferir. Si "p" és falsa, puc saber que "no-p" és veritable, però no res respecte de "q", "r" o "s", ni tan sols que alguna de elles ha de ser el cas⁹.

Aleshores, li dóna la raó a Russell? Crec que no. Hem de reconèixer que, justament aquest paràgraf, pres així, fora del seu context, és en gran manera estrany en el conjunt d'especificacions de Wittgenstein respecte als fets negatius i, fins i tot, oposat a algunes d'elles. Russell necessitava els fets negatius perquè foren la correspondència de les proposicions negatives o de les positives que foren falses (en la seua estreta noció de correspondència). Però l'autor del *Tractatus* opina que a "p" i "no-p" els correspon el mateix estat de coses possible; l'una diu que allò que afirma "p" és el cas, l'altra que no l'és. "No" no forma part del significat d'una proposició, només en canvia el sentit, la manera en què aquesta apunta respecte del món. Podríem dir metafòricament que la negació és a fora del parèntesi; allò que més aviat diu una proposició negativa és "no(p)"; per entendre això, hem de comprendre què significa "p"¹⁰ -i, per tant, en aquest aspecte és més a prop de Demos. Les proposicions elementals tenen com a correlat un *Sachverhalt* (un fet atòmic o un possible estat de coses atòmic), en elles cap constant lògica no pot entrar (per tant no hi pot entrar la negació). Així, el *Sachverhalt* no pot ser negatiu, és una combinació de noms. "No", com totes les constants lògiques, no és

res més que una operació lògica, no un nom, i res no li correspon en el món. "No" indica que la combinació d'objectes que descriu la proposició elemental no és efectiva. Ara bé, els objectes han d'existir (en el sentit lògic d'existència, almenys) perquè els noms tinguin referència i la proposició sentit. D'aquesta manera, "L'unicorn no existeix" no expressa un fet negatiu, però tampoc no expressa la negació d'un fet, la no-existència d'un estat de coses; senzillament no té cap sentit. Un fet negatiu, en cas d'haver-ne, ha de ser del tipus de "El gat no és damunt el piano"¹¹ en que allò que s'hi nega és l'existència d'una determinada relació entre objectes, però no s'hi nega l'existència de cap cosa. Les proposicions elementals són proposicions de relació i no poden ser d'una altra classe.

3.SACHVERHALT VS. TATSACHE

En Tractatus 2.06 es diu: "L'existència i no existència d'estats de coses és la realitat. (De l'existència d'estats de coses en diem també un fet positiu, de la no existència, un fet negatiu)". Aleshores, ens podem preguntar, no formen també part de la realitat els fets negatius? Però, quina classe de realitat és aquella que no existeix? D'altra banda, com podem fer coherent aquesta afirmació amb les que la precedeixen?, i que són:

2.04 *La totalitat dels estats de coses existents és el món.*

2.05 *La totalitat dels estats de coses existents determina també quins estats de coses no existeixen.*

Si prenem aquests aràgrafs conjuntament sembla difícil fer-los concordar entre ells i també amb algunes de les coses que hem dit.

Cal parar compte que la traducció catalana que oferim d'aquests paràgrafs intenta ser neutral. Quan en els paràgrafs que hem traduït es diu "fet positiu" i "fet negatiu", Wittgenstein utilitza el terme *Tatsache* (*negative* o *positive Tatsache*) i s'ha traduït *Sachverhalt* per "estat de coses". No va ser aquest el cas de la primera traducció anglesa (aquella que Wittgenstein va revisar), ni tampoc de la traducció castellana de Tierno, que seguí el criteri anglès. En l'una i l'altra, *Sachverhalt* es traduí per "atomic fact" o "hecho atómico", és a dir, fet atòmic. La traducció catalana és relativament recent i s'ha beneficiat dels resultats d'una polèmica històrica. Hi ha qui manté que la traducció de fet atòmic per *Sachverhalt* és desafortunada perquè "és difícil pensar en un fet com no efectiu o ... no existint"¹². També s'argüeix que Wittgenstein utilitza de vegades l'expressió *möglicher Sachverhalt* i "hom s'inclina a pensar que un fet merament 'possible' no és encara un fet"¹³. En la mesura en què podré evitar-ho, no entraré en aquesta discussió. Només diré ací dues coses: una, que potser el mateix Wittgenstein ha utilitzat el terme *Sachverhalt* en els dos sentits en disputa al llarg del *Tractatus* i que potser aquesta inconstància es repetirà amb els fets negatius i amb altres expressions fonamentals; l'altra, que el que sí que sembla cert és que quan usa *Sachverhalt* ho fa solament com a correlat de les proposicions elementals i que, per tant, ha de ser atòmic. En canvi *Tatsache*, sense entrar ara a considerar si sempre és molecular o també pot ser atòmic, és cert que, almenys de vegades, és molecular. Per tant, ja tenim que, com a mínim un fet atòmic no pot ser negatiu i ara per una altra raó:

perquè si s'utilitza el terme "fet negatiu" és per expressar la no-existència d'un *Sachverhalt*, no per expressar l'existència d'un *Sachverhalt* negatiu.

Això no obstant, i malgrat tot el que hem dit, hi ha encara i abans de continuar, una altra afirmació de Wittgenstein que convé que comentem. Aquesta afirmació apareix en una carta que adreçà a Russell el 19 d'agost de 1919. Diu així:

"Quina és la diferència entre *Tatsache* i *Sachverhalt*?" *Sachverhalt* és allò que correspon a una proposició elemental si és veritable. *Tatsache* és allò que correspon al producte lògic de proposicions elementals quan aquest producte és veritable" (N, 129).

Aquesta citació és molt interessant. Si la prenem al peu de la lletra (i no veig cap raó per no fer-ho així), podem extreure dues conseqüències: 1) els *Sachverhalten* són fets atòmics, ja que si són allò que correspon a una proposició elemental veritable han de ser atòmics i existents; i 2) en realitat, no hi ha fets moleculars. M'explique. És clar que els *Tatsachen*, almenys com hom els caracteritza ací, són existents. Però sols es considera *Tatsache* allò que correspon a expressions com "p.q" o "p.q.r", "r.s.t", etc., però no seran fets els correlats de "p v q" o "p $\supset$ q". "p.q" expressa un *Tatsache* (si és veritable) perquè és un fet que "p" i que "q". Però ni "p v q" ni "p $\supset$ q" expressen un fet, perquè en "p v q" o és un fet que "p" o és un fet que "q", però no sempre és un fet que "p" i que "q". En el cas de "p $\supset$ q", es diu que si tal cosa és un fet, tal altra serà un fet, però no hi ha un fet que siga descrit per "p $\supset$ q". D'altra banda, recorde el lector que les constants lògiques són interdefinibles i, posats a recordar, recordem també que les proposicions no són més que combinacions de noms i que les constants lògiques no ho son, res no els correspon en la realitat. Les proposicions moleculars només tenen sentit en virtut de les proposicions atòmiques que les componen i tenen un valor de veritat que és funció del valor de veritat dels seus integrants. Les constants només mostren com hem de operar amb els valors de veritat de les proposicions atòmiques que les integren; marquen la manera com hem de combinar els valors de veritat. Bé, però, què direm de la negació?

4. NEGATIVE TATSACHE

Lamentablement, és la negació la que ha de desbaratar aquestes dues conseqüències. És cert que si el *Sachverhalt* és allò que correspon a una proposició elemental si és veritable i si la proposició elemental no pot contenir cap constant lògica, el *Sachverhalt* serà atòmic, positiu i existent. Però, com sabem, altres vegades *Sachverhalt* indica la mera possibilitat. Això, juntament amb la mateixa indeterminació que existeix en els termes *món* i *realitat* -i que després assenyalarem- ens proporciona una pista gens menyspreable per al problema que tractem. Això no obstant, encara no estem en disposició de seguir-la. Perquè, què hi ha de les proposicions negatives o de la negació de proposicions elementals? En 2.06, com hem vist, Wittgenstein parla de *negativen Tatsachen*. Per tant, a "no-p", no li correspon un *Sachverhalt*, però sí que li correspon un *Tatsache*. Així que *Tatsache* no sempre és allò que correspon al producte lògic de proposicions elementals quan aquestes són veritables (si no és que Wittgenstein pretén ara que

"no-p" és una proposició elemental, cosa que ha negat). Però, si "no-p" expressa la no-existència d'un estat de coses possible -o la no-existència d'un fet atòmic, com es vulga- per què anomenar "fet" a allò que li "correspon"? Aquesta pregunta la deixarem incontestada de moment, amb la promesa que serà l'última que deixarem plantejada.

Si encara puc abusar una mica més de la paciència del lector, li pregaria que tornara a llegir els paràgrafs 2.04 i 2.06 i que els compare amb:

1 *El món és tot el que s'escau.*

1.1 *El món és la totalitat dels fets [Tatsachen]...*

1.11 *El món està determinat pels fets [Tatsachen] i perquè aquests són tots els fets [Tatsachen].*

1.12 *Perquè la totalitat dels fets [Tatsachen] determina el que s'escau i també el que no s'escau.*

1.13 *Els fets en l'espai lògic són el món [Welt].*

1.21 *Quelcom es pot escaure o no i tota la resta romandre igual.*

2 *Allò que s'escau, el fet [Tatsache] és l'existència d'estats de coses [Sachverhalten].*

4.1 *La proposició exposa l'existència i no existència dels estats de coses [Sachverhalten].*

Em propose, doncs, oferir una interpretació tal de tots aquests paràgrafs que no se segueixca que Wittgenstein defensa l'existència dels fets negatius en el sentit que l'admet Russell. Després comprovarem si tal interpretació es manté des del mateix *Tractatus* o no.

Si el món és tot el que s'escau, si és la totalitat dels fets, sembla en principi que no hem de comptar entre els seus integrants allò que no s'escau; no hem de comptar amb els fets negatius. És simptomàtic que en 1.11 empre el terme *Tatsachen* i no *Sachverhalten*, quan, per molts autors, el primer sempre indica en Wittgenstein efectivitat, mentre que el segon pot ser mera possibilitat. Però, aleshores què direm d'1.12? No implica això que també forma part del món, que també s'inclou entre els *Tatsachen* allò que no s'escau? Com he dit, argumentaré en la direcció d'oferir una resposta negativa a aquesta pregunta o, almenys, a una part d'ella. En 1.21 s'afirma la independència dels fets atòmics. Per tant, una proposició elemental només determina la seua negació. Si sabem que allò que diu "p" és el cas, sabem que "no-p" és falsa, i si sabem que aquesta última és veritable, sabem que allò que representa "p" no és el cas, que allò que pinta "p" no s'escau. En aquest sentit s'ha de llegir 1.12; la totalitat dels fets ens mostra les possibilitats no acomplertes, l'espai lògic que no s'ha omplert.

5. FETS I ESPAI LOGIC.

I ara ens trobem amb un concepte de gran importància: *espai lògic*. L'espai lògic és, en paraules d'A. Kenny, "la suma dels estats de coses possibles-i-existents més els estats de coses possibles-i-no-existents"¹⁴. És un espai de dues dimensions: sí i no. Des d'aquest nou concepte, podem llegir 1.13 com: els fets (efectius, no els estats de coses merament possibles) en el espai lògic -que s'escauen en l'espai

lògic- constitueixen el món. És l'existència dels fets atòmics allò que forma el món, el fet del món.

En 6.341, Wittgenstein insisteix en la metàfora de 4.063 i l'amplia:

"Imaginem-nos una superfície blanca, en la qual hi haguessin taques negres irregulars. Ara diem: sigui quina sigui la imatge que s'origini amb això, sempre puc, a voluntat, acostar-me a la seva descripció, en tant que cobreixo la superfície amb una malla quadrada adequadament fina, i aleshores dic de cada quadrat que és blanc o negre".

Ara a utilitzarem aquesta metàfora (encara que amb taques regulars):

I		■			■				
H							■		■
G	■	■							
F					■			■	
E									
D	■		■		■				■
C							■		
B		■		■					■
A				■	■		■		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9

La superfície quadriculada és l'espai lògic, el conjunt de possibilitats. Les taques negres són els fets, el que s'escau, les possibilitats que s'han acomplert; la resta, les possibilitats no efectives. Hauria pogut ocórrer que (B,2), per exemple, no s'haguera esdevingut o que sí que ho haguera fet (F,4). De totes aquestes possibilitats, doncs, només algunes són efectives; el conjunt d'aquestes últimes són el món. Si aquest que representem fóra l'espai lògic i si sabem que (A,4), (A,5), (B,2), (B,4), (B,9) són el cas, també sabem que (A,1), (A,2), (A,3), (A,6), no són el cas. És per això que "la totalitat dels estats de coses existents determina també quins estats de coses no existeixen" (T.L.P. 2.05). Ja que "quan conec l'objecte, també conec totes les possibilitats que té d'aparèixer en estats de coses. (Cadascuna d'aquestes possibilitats ha d'estar en la naturalesa de l'objecte.) Posteriorment no es pot trobar una nova possibilitat" (T.L.P. 2.0123). Per tant, si conec els objectes del món i sé també en quins fets atòmics estan involucrats, sé també quins estats de coses possibles no són el cas¹⁵. Per exemple, si, en un món constituït pels objectes a,b i c, sé que s'hi dona: aRb, aRc, bRa i bRc, sabré també, en conseqüència, que cRa i cRb no són el cas. Però cRa i cRb també són combinacions possibles, marquen unes coordenades en l'espai lògic, només que, respecte d'aquest món existent, resulta que no(cRa) i no(cRb).

6. ESPAI LOGIC, MON I REALITAT.

Podríem dir: de totes les possibilitats que constitueixen l'espai lògic, només algunes formen la realitat. Podríem dir-ho si no fóra que:

*"L'existència i no existència de Sachverhalten és la realitat [Wirklichkeit].
(De l'existència d'estats de coses en diem també un fet positiu, de la no existència, un fet negatiu)"(T.L.P. 2.06).*

¿No contradiu això la interpretació d'1.13 que acabem de fer? Podríem argumentar de la manera següent: és simptomàtic que en 1.13 Wittgenstein empre el terme "món" [*Welt*], mentre que en 2.06 empra "realitat" [*Wirklichkeit*]. Podríem proposar la lectura següent d'aquesta diferència: La realitat és aqueix espai del sí i el no, dels *Sachverhalten* existents i dels no existents; aquí realitat és equivalent a l'espai lògic o, si es vol, al conjunt de mons possibles. Però, del conjunt de mons possibles, només un és efectiu, només un conjunt de *Sachverhalten* és efectiu; aquest conjunt és el món.

Tot estaria bé si en *Tractatus* 2.063 no es diguera: "La realitat total és el món". Això no obstant, encara podem fer un últim esforç per salvar això de la contradicció: Wittgenstein comença definint el món físic, el món del sentit comú, i el distingeix d'allò que anomena "realitat", que seria l'espai lògic o el conjunt de mons possibles o possibilitats. Com que el que l'interessa és el món de la lògica, no el món efectiu, ens indica que a partir d'aquest punt entendrà per món allò que engloba totes les possibilitats, ja que "la lògica tracta de qualsevol possibilitat i totes les possibilitats són els seus fets" (T.L.P. 2.0121). Totes aquestes possibilitats, que per al món de la lògica tenen totes ésser, son els *Sachverhalten*; totes marquen unes coordenades en l'espai lògic, però només algunes s'escauen en el món físic. Jo puc dir d'aquests *Sachverhalten* possibles, quins existeixen i quins no existeixen (si conec prou el món). Puc descriure el món físic dient quines coordenades de l'espai lògic tenen una taca negra i quines no; quins *Sachverhalten* existeixen i quins, no. Per tant, un fet negatiu vol indicar el no esdeveniment d'una possibilitat, determina unes coordenades de l'espai lògic, té ésser però no existència.

Tot i així, potser T.L.P. 4.463 farà ésvair-se aquesta interpretació de "realitat" i "món" que evitaria la contradicció des de la nostra interpretació:

"Les condicions de veritat determinen el marge que la proposició deixa als fets.

(La proposició, la imatge, el model, són en sentit negatiu com un cos sòlid que restringeix la llibertat de moviment dels altres; en sentit positiu, són com l'espai limitat per substància sòlida i en el que té cabuda un cos.)

La tautologia deixa tot l'(infinit) espai lògic a la realitat; la contradicció omple tot l'espai lògic i no li deixa cap punt a la realitat. D'aquí que cap de les dues tingui manera de determinar la realitat".

Segons crec, doncs, això enderroca allò que deia abans sobre els significats de "realitat" i món". (Potser "la realitat total és el món" (T.L.P. 2.063), no perquè el món siga, per Wittgenstein, el món de la lògica, el de les possibilitats, sinó perquè

la realitat siga efectivitat)¹⁶. Però, a canvi, ens ofereix altres aclariments. La proposició negativa impedeix que el fet òmpliga aqueix lloc de l'espai, la proposició positiva omple un lloc d'aqueix espai. La tautologia deixa tot l'espai a la realitat, la contradicció l'omple tot i no deixa lloc a la realitat.

7. TRES PRIMERES CONCLUSIONS.

El que vull extreure com a conseqüència de tot això és el que segueix:

1) Quan món, realitat i espai lògic són, si fa o no fa, el mateix en el *Tractatus* (efectivitat + possibilitat, existència + ésser), aleshores els fets negatius són integrants seus. Però no ho són quan realitat i món indiquen només existència.

2) L'espai lògic és l'espai de totes les possibilitats, aquestes són "l'ésser de la lògica, totes "són" per a la lògica, són els *Sachverhalten*. Podem referir-nos-hi i dir que existeixen o que no existeixen, que són fets o que no ho són, que s'escauen o no al món.

3) Podríem dir que el món del llenguatge coincideix amb el món de la lògica, ja que podem parlar de totes les possibilitats i combinar-les. Podem dir que el món del llenguatge és el món de l'ésser i el món dels fets l'existència¹⁷.

Però, aleshores, per què s'ha de parlar de *negativen Tatsachen*? Tal com hem vist, a l'espai lògic no hi hauria més que *Sachverhalten*, alguns dels quals existeixen alhora, aquest existir alhora d'alguns *Sachverhalten* -amb les seues diverses relacions- seria en realitat un *Tatsache*. El món seria una conjunció de fets atòmics.

8. FETS NEGATIUS = FIGURES NEGATIVES?

Però, a més de tots aquests, existeix, un altre tipus de fets: les figures, els models amb què representem els fets del món. La proposició és una figura i també, per tant, un fet¹⁸. La proposició és un *Tatsache* que representa un *Sachverhalt* o conjunt de *Sachverhalten* posats en connexió. La proposició pot dir que el *Sachverhalt* que figura no és el cas, que no existeix. En *Notebooks 1914-1916*, anotació de l'1-11-14, diu Wittgenstein:

"Que dues persones no lluiten pot representar-se representant-les sense lluitar i també representant-les lluitant i dient que la figura mostra com la cosa no és en realitat. Es podria representar amb fets negatius [negativen Tatsachen] tan bé com amb fets positius".

Però, ¿no és ací el fet negatiu la figura negativa més aviat que no el fet que aquesta figura pinta? Crec que, per Wittgenstein, a l'espai lògic no hi ha més que possibilitats encara no afirmades ni negades; en el llenguatge hi ha signes proposicionals que es corresponen amb aquestes possibilitats, aquestos signes proposicionals s'afirmen o es neguen (també es creuen, es pregunten...). Trobe que el fet negatiu és la proposició negativa, no la possibilitat que pinta el signe proposicional que s'ha negat; ja que, en cas contrari, en "p" ja estaria continguda la negació (i.e. si representara un fet negatiu)¹⁹. El signe proposicional correspon al *Sachverhalt*, és el sentit de "p" abans que aquesta siga asseverada o negada²⁰, abans que es projecte sobre el món i es constitueix en figura. El convertesc en figura

quan l'utilitze per representar un estat de coses i dir d'ell que és així o que no ho és, que existeix o que no existeix. En definitiva, el *negative Tatsache* és "no-p" i no allò que "no-p" representa (ja que només "p" representa), perquè el sentit de "no-p" no és diferent del de "p" (sinó invers)²¹. Tot i que també crec que Wittgenstein no es posà mai d'acord amb sí mateix en aquest punt i denominà *Tatsache* al possible correlat de tota proposició no elemental (ja que, a les elementals, els corresponia un *Sachverhalt*), inclosa la negació d'una proposició elemental.

9. CONCLUSIO I FINAL.

En tot cas, encara que els fets negatius puguen ser, i formen part del món i de la realitat quan "món" i "realitat" són equivalents a espai lògic, (çò és, a "existència + possibilitat", també és cert que mai no formen part del món -, per tant no existeixen- i de la realitat quan aquests signifiquen, en el *Tractatus*, la mera existència.

D'altra banda, pense que, així com el *Sachverhalt* indica mera possibilitat i pot existir o no, el sentit d'una proposició elemental, que és el *Sachverhalt*, també hi és abans que aquesta siga afirmada o negada. La proposició afirmativa diu que el *Sachverhalt* existeix i aquesta proposició és un fet positiu; la proposició negativa diu que el *Sachverhalt* no existeix i aquesta proposició és un fet negatiu.

* Universitat de València

NOTES

1. Recollides posteriorment en *Our Knowledge of the External World*.
2. DEMOS, Raphael, "A Discussion of a Certain Type of Negative Proposition", *Mind*, núm. 102, (1917), pàgs. 188-196.
3. "La proposició negativa no s'ha de prendre pel seu valor aparent. La raó és la següent: pel seu valor aparent, la proposició negativa sembla estar co-ordinada amb la proposició positiva però diferir-ne en la forma i correspondre, en el món dels objectes externs, a un fet d'un tipus diferent del fet positiu. Així, la proposició "El senyor X no és a casa seua" sembla ser formalment diferent de la proposició positiva "El senyor X és a casa seua" i, en la mesura en que siga veritable, implicar el fet negatiu corresponent "que X no és a casa seua". En conseqüència, un punt de vista que adoptara les aparences hauria d'afegir al món de les proposicions positives una nova classe de fets *negatius*. Ara bé, la raó per la qual no s'ha de mantenir aquest punt de vista és la consideració empírica que els fets estrictament negatius no són en alguna part per trobar-los en l'experiència i que qualsevol coneixement de naturalesa negativa sembla derivar-se d'una percepció de tipus positiu".
4. "...qualsevol proposició negativa és de la forma "no-p", on p és el contingut enter de la proposició a part de "no", i "no-p" és una funció de p en termes de "no". Ja que aquest contingut de la proposició negativa és positiu, qualsevol proposició negativa

ha de ser considerada com una funció negativa d'alguna proposició positiva particular".

5. RUSSELL, B., "La filosofia de l'Atomisme lògic" en *Lògica i coneixement*, Trad. J.L. Blasco, Laia, Barcelona, 1985; pàg. 174.

6. RUSSELL, B., *Op. cit.*, pàg. 175.

7. Editats per G.H. von Wright i G.E.M. Anscombe, traducció de G.E.M. Anscombe, Basil Blackwell, Oxford, 1961.

8. És clar que la posició de Wittgenstein respecte d'això variarà en els anys 1929-1930. Veieu: WITTGENSTEIN, L., "Some Remarks on Logical Form", en COPI, I.M. i BEARDS, R.W. (eds.), *Essays on Wittgenstein's Tractatus*, Routledge & Kegan Paul, London, 1966; pàgs 31-38.

9. "...cada proposició només té un negatiu, perquè només hi ha una proposició que es trobi totalment fora d'ella" (WITTGENSTEIN, T.L.P., 5.513).

10. "Però és important que els signes "p" i "~p" puguin dir el mateix. Perquè mostra que al signe "~" no li correspon res en la realitat.

Que en una proposició hi aparegui la negació encara no és cap característica del seu sentit ($\sim\sim p=p$). Les proposicions "p" i "~p" tenen sentit oposat però els correspon una mateixa realitat" (T.L.P. 4.0621).

11. Per descomptat, amb totes les reserves necessàries respecte de si "gat" i "piano" son veritables noms que estan per objectes simples. Recordeu que Wittgenstein no oferí exemples d'objectes (de la seua ontologia particular) ni de fets atòmics. Els uns i els altres eren exigències lògiques.

12. BLACK, M., *A Companion of Wittgenstein's Tractatus*, Cambridge University Press, Cambridge, 1964; pàg 43.

13. *Ibid.*

14. KENNY, A., *Wittgenstein*, Allen Lane The Penguin Press, London, 1973; pàg. 74.

15. Concedeu-me aquesta interpretació de T.L.P. 2.0123.

16. Algun company meu, que ha tingut la gentilesa de llegir el manuscrit d'aquest article, ha expressat la seua opinió que aquest paràgraf no entraria en conflicte amb la meua interpretació anterior de "realitat". Amb això, hi hauria prou amb suprimir aquests darrers paràgrafs de l'apartat 6 i l'article quedaria més consistent. Jo sóc el primer que desitjaria que tinguera raó, però, en honor a la veritat, continue creient que en T.L.P. 4.463 s'utilitza el terme "realitat" d'una manera diferent de com havíem dit i, per tant, malgrat que seria desitjable que no fóra així, em sent obligat a conservar aquesta part.

De fet, en T.L.P. 4.462 es diu:

"Tautologia i contradicció no són imatges de la realitat. No exposen cap situació possible. Perquè aquella permet *qualsevol* situació possible; aquesta *cap*."

En una tautologia, les condicions de la concordança amb el món -les relacions expositives- es neutralitzen mútuament, de manera que la tautologia no està en cap relació expositiva amb la realitat."

17. En *Notebooks 1914-1916*, en l'anotació del 22-1-15, diu Wittgenstein:

"Tota la meua tasca consisteix a aclarir l'essència de la proposició.

És a dir, adduir l'essència de tots els fets dels quals la proposició és figura. Donar l'essència de tot ésser. (I ací ésser no significa existir -tal cosa mancaria de sentit)" (N. pàg. 39).

18. Cf. T.L.P. 2.141.

19. Si veritablement hi haguera fets negatius, aleshores no farien falta les proposicions negatives. Una proposició negativa seria l'asseveració d'un fet negatiu, amb la qual cosa hauria de tenir una forma positiva (aleshores, potser " $\sim\sim p$ " no fóra equivalent a "p") Si hi haguera fets negatius, aleshores la negació hauria de formar part del sentit de la proposició. "p" i "no-p" tindrien sentits diferents i no podríem, a partir del sentit de "p", entendre el sentit de "no-p" -que és el seu invers.

20. "Cada proposició ja ha de tenir un sentit; l'afirmació no li'n pot donar un, perquè resulta que afirma precisament el sentit. I el mateix és vàlid per a la negació, etc." (T.L.P., 4.064).

21. "En la proposició diríem que una situació és composta a tall de prova.
En lloc de: Aquesta proposició té aquest i aquest altre sentit, es pot dir directament: Aquesta proposició exposa aquesta i aquesta altra situació" (T.L.P., 4.031).